

Het verre veld

www.meulenhoff.nl

MADHURI VIJAY

**HET
VERRE
VELD**

ROMAN

VERTAALD DOOR RONALD VLEK

MEULENHOF

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van het Nederlands letterenfonds.

Het motto is een fragment uit: Wisława Szymborska, 'Enkele mensen'.
Uit: *Einde en begin. Verzamelde gedichten*. Copyright © 1993 Wisława Szymborska. Copyright Nederlandse vertaling © 1999 Gerard Rasch en Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

ISBN 978-90-290-9343-9

ISBN 978-94-023-1310-9 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *The Far Field*

Omslagontwerp: Kelly Winton

Omslagbewerking: Pinta Grafische Producties

Omslagbeeld: © Frederick Edward Hulme, Marigold / Bridgeman Images

Auteursfoto: © Manvi Rao

Zetwerk: Steven Boland

© 2019 Madhuri Vijay

© 2020 Nederlandse vertaling Ronald Vlek en Meulenhoff Boekerij bv,
Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Voor MBK, die zo graag las
en
voor X, die het eiland een wereld, en de wereld ons eiland doet lijken.*

Er zal nog wel iets gebeuren, alleen waar en wat.
Iemand zal hun tegemoetkomen, alleen wanneer en wie,
in hoeveel gedaanten en met wat voor bedoelingen.
Als hij de keus zal hebben,
wil hij misschien geen vijand zijn
en zal hij hen in een of ander leven laten.

Wisława Szymborska, 'Enkele mensen'

Ik ben dertig, en dat is nog niets.

Ik weet hoe dat klinkt, en ik aarzel om met zoiets vanzelfsprekends te beginnen, maar laat ik het toch maar doen, op het gevaar af dat ik naïef lijk. En laat ik dit ook maar meteen melden: zes jaar geleden verdween een man die ik kende uit zijn huis in de bergen. Hij verdween deels vanwege mij, vanwege dingen die ik had gezegd, maar ook vanwege dingen die ik, tot nu toe, niet heb durven zeggen. Dus u begrijpt, het heeft geen zin om me een wijsheid aan te meten die ik niet bezit. Wat ik ben, wat ik was, en wat ik heb gedaan, dat wordt straks allemaal snel genoeg duidelijk.

Het land, eeuwenoud al toen ik in 1982 geboren werd, is zolang ik leef voortdurend aan het veranderen. Immense gebeurtenissen hebben het jaar na jaar innerlijk verscheurd en langs iets andere scheidslijnen steeds weer opnieuw geordend, en ik ben door niet een van die gebeurtenissen ooit zelf geraakt: premiers vermoord, boerenverzetsgroepen die oorlog voerden in smaragdgroene oerwouden, velden die kraakten onder de ijzeren hak van de droogte, kernbommen die kraters sloegen in de weidse woestijnbodem, giftige gassen die uit leidingen spoten en tienduizenden longen binnendrongen, horden die botsten met andere horden, wat altijd in bloedvergieten resulteerde. Bedenk dit eens: ook nu, op ditzelfde moment, zitten ergens mensen bij elkaar in een kamertje op

hun dood te wachten. Dat is wat ik me de afgelopen zes jaar steeds heb voorgehouden als ik de behoefte voelde om iets te zeggen. *Het maakt uiteindelijk niets uit.*

Maar de laatste tijd is die behoefte in iets anders veranderd, iets met scherpe randjes, wat onder de ribben prikt en het ademen bemoeilijkt.

Dus laat ik, hier aan het begin, duidelijk zijn.

Als ik wel iets zeg, als ik wel vertel wat er zes jaar geleden in dat bergdorpje is gebeurd, een dorpje zo klein dat het alleen op stafkaarten voorkomt, dan doe ik dat niet uit nobele motieven. De kans om nobel te zijn is verkeken. Zelfs dit verhaal, deze bekentenis, of wat het ook mag blijken te zijn, komt te laat.

Mijn moeder slaapt. De zomerse middag, de zon een open wond, de lucht buiten strak van de hitte en het lawaai. Maar hier in onze huiskamer zijn de gordijnen dicht; er hangt een duistere, doodse stilte. Mijn moeder ligt op de bank, haar wang op de armluning, ze slaapt.

De bel gaat. Ze doet haar ogen niet meteen open, maar er is beweging achter haar oogleden, de geleidelijke terugkeer van waar ze ook maar is geweest. Ze staat op, loopt naar de deur.

Dag mevrouw, dag, ik verkoop prachtige pennen...

Goedemiddag mevrouw, ik mag u een schitterend aanbod doen. Als u zich abonneert op ons tijdschrift, ontvangt u vijftig procent...

Een jongen met lange wimpers en een gelamineerd kaartje: *Ik ben van de doofstommenvereniging...*

‘Ach, donder toch op,’ zegt mijn moeder. En ze doet de deur dicht.

Iemand heeft mijn moeder ooit beschreven als ‘een sterke vrouw’. Uit de toon waarop het werd gezegd maakte ik op dat het niet bedoeld was als compliment. Dit was per slot van rekening de vrouw die het contact met haar eigen vader volledig had verbroken nadat hij bij herhaling de chronische pijn

in de onderrug van zijn vrouw had weggewuifd, die het laatste stadium van alveesklierkanker was gebleken; de vrouw die ooit een flikkerende gloeilamp kapot had gesmeten met een kokend hete pan rijst; de vrouw die alleen al door haar verschijning winkeliers naar achteren deed vluchten, biddend dat ze onzichtbaar mochten worden; de vrouw die soms drie nachten op rij niet sliep; de vrouw die de hele tijd begripvol knikte als onze buurvrouw klaagde dat haar zoontje van vijf zo stout was, en het nog gemeend deed lijken ook. 'Een vreselijk kind, zo te horen. Zal ik zijn strot maar voor u doorsnijden om ervan af te zijn?'

Dat was de vrouw van wie ik de dochter ben. Was. Ben. Alles vloeit daar verder uit voort.

Toen ze overleed, was ik eenentwintig en zat ik in mijn laatste studiejaar. Nadat ik het telefoontje had gekregen, nam ik de nachtbus terug naar Bangalore, met slechts een handvol muntjes, het wisselgeld van het kaartje. Er kwamen elf mensen op haar uitvaart, met inbegrip van mijn vader, ik en Stella, ons dienstmeisje, die haar jongste zoontje bij zich had. We stonden bij de deuropening, ingeklemd tussen de loeiende muil van het elektrische crematorium en de maartse hitte. Het enige briesje kwam van Stella's zoontje, dat voortdurend de rode rotorbladen van zijn speelgoedhelikopter liet ronddraaien.

De avond na de uitvaart, toen iedereen weg was, sloot mijn vader zich op in zijn slaapkamer, en ging ik buiten een stukje lopen. We hadden samen een paar glazen rum en een kwart fles whisky soldaat gemaakt. Ik stond opeens in een drukke hoofdstraat zonder dat ik wist hoe ik daar was beland. Mensen stroomden om me heen, winkels en bars trilden en glinsterden, en ik probeerde aan de toekomst te denken. Over een paar dagen zou ik weer naar de universiteit teruggaan; mijn afsluitende tentamens waren al over enkele weken. En daarna? Ik zou mijn spullen inpakken en naar Bangalore teruggaan. En daarna? Niets.

Er reed een bus rammelend voorbij, zo goed als leeg, alleen een paar vermoeide, heen en weer wiegende hoofden voor de ramen. Een ober met een vieze kabaai gooide voor een restaurant een emmer kalkwit water leeg op de stoep. Eerder die dag had mijn vader, terwijl een slungelige priester maar doorzeverde, de as van moeder in een groezelig groen betonnen vat gekieperd, waarna hij, lichtelijk hulpeloos, de aardn urn in zijn armen was blijven klemmen. Zonder erbij na te denken had ik die uit zijn handen gerukt en op een vuilnishoop gegooid. Het was iets wat mijn moeder zelf had kunnen doen. De blik in de ogen van de vadhyar was er een van ontzetting en vaag verrukt misprijzen geweest. Ik had gewacht tot mijn vader er later over zou beginnen, maar dat had hij niet gedaan.

Ik bleef op dezelfde plek staan totdat de ober, nu met twee andere mannen, weer uit het restaurant naar buiten kwam. Ze waren gekleed om uit te gaan, in strakzittende hemden die glansden als schubben van een vis. Ze liepen vlak voor me langs. Ik hoorde een flard van hun gelach en verstrakte, bedacht op een ruzie, wachtend op de verlekkerde blikken, het gefluit, de regel uit een liefdesliedje. Maar in plaats daarvan staken ze de straat over en verdwenen.

Hoewel hij mijn moeder met alle geëigende rituelen wenste te omgeven, beweerde mijn vader dat hij God en het brahmanisme al lang geleden, in zijn eigen jeugd, had afgezworen en een substituut had gevonden in de techniek, Simon and Garfunkel, *The Wealth of Nations*, en langharige medestudenten die tot diep in de nacht zaten te drinken, de kamer met de rook van Navy Cuts vulden en halfzatte tirades over politiek afstaken, die in kringetjes ronddraaiden en nergens heen gingen. Aan drie jaar studeren op Columbia had hij een liefde voor Amerika overgehouden, met name om de jazz, het zelfvertrouwen en de koffie, die, zo mocht hij altijd graag zeggen, de beroerdste was die hij ooit had geproefd. Nadat hij weer naar India terug was gegaan, had hij eerst een paar jaar ge-

werkt, en daarna had mijn grootvader, zoals altijd al het plan was geweest, hem het kapitaal verschaft om een fabriek te beginnen die bouwmaterieel produceerde, en toen dat spaak liep en hij failliet ging, nog meer kapitaal voor een tweede fabriek, die wel floreerde.

Mijn vader mocht in die jaren graag over rationaliteit en pragmatisme spreken alsof het persoonlijke vrienden van hem waren, toch was hij het die aan het eind van onze etentjes onvermijdelijk opstond, het glas hief en, een traantje wegpinkend, verklaarde: ‘Op jullie, mijn dierbare vrienden, en op deze uitzonderlijke avond.’ Hij had het vertrouwen van de intelligente mens in het gewicht van zijn eigen ideeën, en het ongeduld van de emotionele mens tegenover iedereen die ze niet deelde. Toen hij ouder werd, en succesvoller, veranderde zijn zelfvertrouwen niet, het werd alleen wat steviger en breder, een weldoorvoed zelfvertrouwen.

Alleen mijn moeder kon hem doen wankelen. Ze had hem kennelijk al doen wankelen op de dag dat hij op een splinternieuwe motor kwam aanrijden om de jongste dochter van een employé van de Indiase spoorwegen te komen bekijken als potentiële bruid. Hij zag een vrouw die in een kale katoenen sari gehuld op blote voeten op straat stond. Hij vroeg of hij aan het juiste adres was, en mijn moeder antwoordde: ‘Wel als je hierheen bent gekomen om jezelf belachelijk te maken.’ Mijn vader vond het prachtig om dat te vertellen, en ook het verhaal hoe ze vóór hem de ene na de andere vrijer had afgevozen, eentje omdat hij naar de medische en tandheelkundige toestand van de familie had gevraagd, eentje omdat hij had willen weten of de bruidsschat in goud of in contanten zou worden betaald, en eentje omdat die gewoon te veel had gelachen. Ik kan onmogelijk vaststellen of het allemaal waar is, want mijn moeder vertelde nooit verhalen, al helemaal niet over zichzelf, maar ik heb gehoord dat ze samen een stukje waren gaan wandelen en dat mijn vader toen uiteen had gezet hoe hij zijn leven voor zich zag: twee jaar het bedrijf

uitbouwen, over drie jaar een kind en het jaar erop misschien nog een. Daarna had hij even mijn moeders reactie afgewacht. ‘Nou, je praat wel veel,’ had ze peinzend gezegd. ‘Maar als je de hele dag op je werk bent, hoef ik het, denk ik, niet allemaal aan te horen.’

Mijn moeder, met haar vlijmscherpe tong en haar kleine verzameling afgodsbeeldjes op een plank in de keuken. Mijn moeder, met haar koppige weigering om het bestaan van vlees of andere geloven te erkennen, die de straat overstak als we langs een halal-slager kwamen met een rij gevilde geiten, de flanken roze en slijmerig als brandwonden. Mijn vader at ook geen vlees, maar hij zei er altijd snel bij dat het om een persoonlijke voorkeur ging; volgens hem bestond er ‘geen op logica gebaseerd argument tegen de consumptie van vlees’. Ik had zelf weleens een stukje kip of schaap geproefd, rund zelfs, uit het lunchtrommeltje van vriendinnen, en los van een lichte onpasselijkheid in het begin had ik dat allemaal best lekker gevonden. De ene keer dat ik de fout maakte om het aan mijn moeder te vertellen, stak ze me haar arm toe en zei: ‘Nog steeds honger, beestje van me?’

Ze kon heel vals zijn, en toch kwam het ook voor, vooral bij drukte, dat ze een en al energie was, alles en iedereen naar zich toe trok. Ze was al lang, maar op zulke momenten werd ze gigantisch. Dan zakte haar mond open en kreeg haar scheve hoektand, die op een als enige aangeslagen pianotoets leek, iets scheef verleidelijks. Mannen benaderden haar, zelfs als ik erbij was. Bij een feestelijke gelegenheid in een bepaald jaar op mijn vaders fabriek probeerde zijn afdelingschef haar te vleien. ‘Wat een prachtige sari,’ zei hij, zijn ogen op haar borsten gericht. De afdelingschef was een stevige kerel die al vanaf het begin bij mijn vader werkte, in de fabriek op de grond had geslapen zodat ze een nachtwaker konden uitsparen. Ik was op de verjaardagen van zijn zoontje geweest. Nu keek hij naar mijn moeders borsten. Ze at een samosa uit een stuk zilverfolie en er zaten kruimels op haar wang. Zonder met kauwen

te stoppen zei ze: 'De vergaderruimte is vrij. Zullen we dan maar?' De afdelingschef slikte moeizaam en keek toen naar mij, alsof ik, een kind, hem zou vertellen wat hij moest doen. Hij sputterde iets over nog een samosa voor haar halen, en struikelde bijna op zijn aftocht naar de buffettafel. Mijn moeder wierp me een snelle, schalkse blik toe en liep toen weg.

Pas als ze voor haar afgodsbeeldjes aan het bidden was, kromp ze, werd ze iemand van normale afmetingen. Ze hing elke ochtend bloemen om de koperen nekjes, stak de beroete lamp aan en bleef dan een minuut lang staan zonder voorover te buigen of haar lippen te bewegen. Mijn vader onthield zich wijselijk van zijn gebruikelijke opmerkingen over het irrationele karakter van georganiseerde religie, en zij liet, op haar beurt, na om hem onder de neus te wrijven dat zijn geliefde verzameling lp's, met zorg afgestoft en op alfabet gerangschikt, ook een soort altaar was. En evenmin verlangde mijn moeder dat ik mij ter aarde wierp of de namen van haar goden leerde, al zou ik soms willen dat ze het wel had gedaan. Ze verbood me ook nooit om mee te doen, maar het lag er gewoon in besloten. En dat was tekenend voor de fundamentele ironie van onze verhouding, en het duidelijkste bewijs van de manier waarop zij de wereld zag. Mijn moeder beschouwde mij, haar enig kind, als een geschikte ingewijde in het grootste geheim van haar leven, maar als ze bad, wilde ze alleen zijn.

Hier is nog zo'n verhaal dat mijn vader graag mocht vertellen: toen ik een jaar of twee was, maakte ik een fase door waarin ik met hart en ziel aan hem verknocht was. Ik schreeuwde moord en brand als hij in de kamer was zonder me in zijn armen te nemen, schreeuwde nog harder als mijn moeder me van hem over probeerde te nemen. Ik tolereerde haar als hij naar zijn werk was, en meer niet. Op een middag, toen ze zag dat ik in een zeldzaam rustige bui was, nam ze me mee om samen met haar boodschappen te doen. Dat was een vergissing. Terwijl ze snel meel en olie, koekjes en thee bij elkaar zocht, was ik al

aan het jammeren. Tegen de tijd dat ze moest afrekenen, had ik het inmiddels op een krijsen gezet, sloeg ik tegen de zijkant van haar hoofd en klampte me vast aan elke onbekende die langskwam. Mijn moeder zag zich uiteindelijk gedwongen om de winkelier te vragen of ze even de telefoon mocht gebruiken. Ze belde mijn vader en een half uur later stormde hij met uitgestrekte armen naar binnen. Hij droeg me naar huis, een schaamteloze, grijnzende trofee, terwijl mijn moeder achter ons aan kwam, beladen met boodschappen.

Ik weet niet wanneer mijn band met hem begon te veranderen, wanneer ik meer naar haar begon te trekken. Ik weet alleen wat de feiten waren: ik was mijn vaders dochter, en toen werd ik, geleidelijk en onherroepelijk, die van mijn moeder. Het valt niet te zeggen wat er misschien allemaal zou zijn voorkomen als ik maar meer van hem, of misschien iets minder van haar had gehouden. Maar dat zijn zinloze en gevaarlijke gedachten. Het is beter de dingen te laten zoals ze waren: zij, mijn sprankelende moeder en ik, haar beestje.

2

Na de uitvaart en de grimmige, vermoeiende nasleep ging ik weer naar de universiteit voor mijn afsluitende tentamens, waar ik maar net voor slaagde. Zonder de inhoudsloze diploma-uitreiking af te wachten pakte ik mijn spullen bij elkaar en ging naar Bangalore terug. Afgezien van mijn moeders afwezigheid was er niets veranderd. Mijn vader werd nog steeds vroeg wakker en reed dan naar de sportschool, zweetbandje om zijn pols, handdoek over zijn schouder. Stella kwam ook nog steeds aan het eind van de ochtend, nadat mijn vader naar de fabriek was vertrokken. Ze kwam binnen met haar eigen sleutel en schrobde dan de eerste paar uur de pannen schoon, liet de wasmachine draaien, dweilde de vloeren, streek onze kleren, stofte de boekenplanken af, gaf de planten water en kookte genoeg eten voor een gezin van vijf personen. Ik was de enige, zo leek het, die niets te doen had.

Dus ging ik maar uit. Ik was overal voor in. Mensen die ik amper kende nodigden me mee uit naar clubs om bevriende dj's te horen optreden, en na afloop naar iemands flat, waar de muziek altijd te hard stond, de vloer kleverig was van het gemorste bier, en de onvermijdelijke poster van Bob Marley vanaf de muur naar je grijnsde als een minzame godheid met blinkend witte tanden. Ik herinner me gezichten die uit onverlichte hoeken kwamen aanzweven en me dingen vroegen waarop het antwoord altijd hetzelfde was. *Ja*, zei ik als iemand

vroeg of ik nog een drankje wilde. *Ja*, zei ik als iemand met zijn hete adem *Vind je dit lekker?* in mijn nek hijgde. Ik leefde met dat woord, hield het onder mijn tong gereed. *Ja*, zei ik als ze me vroegen of alles goed ging.

Als ik er nu over nadenk, lijkt het of ik de twee jaar na de dood van mijn moeder grotendeels verspild heb, maar dat klopt niet helemaal. Ik heb een maand of vijf vrijwillig gewerkt als assistent-leraar, een kwalificatie die in geen enkele verhouding stond tot mijn feitelijke rol, op een staatsschool voor spastische kinderen. Ik weet niet meer hoe het zo gekomen is, maar een paar uur per dag hielp ik een groepje enthousiaste achtjarigen wankele, bontgekleurde torens van plastic blokjes te bouwen, waarschijnlijk om hun fijne motoriek te verbeteren, terwijl hun moeders, meestal vermoeide hulpen in de huishouding of bekommerde huisvrouwen, op de gang rondhingen. Ik denk dat ik daar waarschijnlijk gelukkiger was dan ik besepte, en ik had er misschien ook wel willen blijven als de kleine Suneyna er niet was geweest. Ik vond het meisje meteen al lief vanwege haar verlegen lachje en haar gewoonte om me onbewust even aan te raken als we samen bezig waren. Dan dwaalde haar handje opzij om even langs een deel van mijn gezicht, mijn kin of mijn neus, te schampen, waarna ze weer gewoon verderging, druk met haar blokjes, zich totaal niet bewust van het feit dat ze me diep had ontroerd. Haar moeder was een mooie, tener gebouwde vrouw die vier kinderen had gekregen en een harde, zurige stem had die meteen was te horen zodra ze het schoolgebouw binnenkwam. Ze klaagde voortdurend, altijd binnen gehoorsafstand van het klaslokaal, dat Suneyna maar niet vooruitging en dat de school iedereen's tijd verknoeide. Op een middag, toen de kinderen hun gebaren voor eten, drinken en naar de wc gaan oefenden, kwam haar schelle stem op ons af: 'Suneyna komt elke dag thuis en piest dan de hele vloer onder. Ik weet echt niet waarom ik haar nog steeds naar deze waardeloze school breng. Laat ik jullie dit vertellen: uiteindelijk is het enige wat

helpt een flinke mep en een paar uur alleen op haar kamer. Daarna is ze poeslief.' Ik weet nog dat ik opstond, dat overal blokjes op de grond vielen. Ik weet nog dat ik naar de gang liep en minutenlang tegen Suneyna's petieterige moeder uitvoer. Ik weet niet meer wat ik zei, maar wel dat het op het laatst doodstil was in de school. Toen kwam ik de klas weer binnen. De lerares, naar ik me herinner, had wat moeite om me aan te kijken. Wat Suneyna betreft, ze ging gewoon door met haar toren, maar deed de hele dag geen enkele poging meer om mijn gezicht aan te raken. Ik ben die middag in mijn auto gestapt, naar huis gereden en nooit meer teruggegaan.

Op het laatst, toen het mijn vader eindelijk duidelijk werd dat ik niet van plan was mezelf te helpen, bezorgde hij me een baantje bij de dochter van een van zijn zakenrelaties, die onlangs een klein non-profit milieuagentschap in Bangalore was begonnen. Ik moest het klantenbestand beheren, een taak die, voor zover ik kon zien, vrijwel uitsluitend inhield dat ik hun moest vertellen wat ze niet mochten doen. 'Het spijt me,' zei ik dan op ferme, spijtige toon, 'dat laten de cijfers niet toe.' Het bureau was, ironisch genoeg, gevestigd in een gebouw dat uitkeek op een open riool, en hoewel ik het aan niemand vertelde, vond ik die smurrie best mooi, met de trage zwarte vloed die op het heetst van de dag groen en goudgeel oplichtte. Zelfs de geur, de stank van verrotting, stoorde me niet.

De projecten die het agentschap probeerde te implementeren waren kleinschalig en meestal nutteloos. Het geld stroomde, net als in het riool beneden, maar traag en moeizaam het agentschap binnen, en ik genoot van dat onbeweeglijke. Het betekende dat ik minder te doen had. Dagen, en vervolgens maanden, gingen voorbij terwijl ik naar buiten staarde en de cijfers op mijn computerscherm keurig op hun plaats bleven, onwrikbaar en geruststellend definitief.

Ongeveer een jaar nadat ik bij het agentschap was begonnen, liep ik op een avond na het werk zomaar de slaapkamer van mijn ouders binnen, zoals ik dat wel vaker deed. Hun

kasten stonden tegenover elkaar in een alkoof in de hoek. Als kind deed ik van elke kast altijd de achterste deur open en dan verstopte ik me erin, omringd door hun luchtjes: mijn vaders leren riemen, gestreken overhemden en aftershave, mijn moeders zeep en parfum. Ik verlangde opeens weer naar haar geur, dus deed ik haar kast open, en kwam tot een onthutsende ontdekking. Hij was zo goed als leeg. Mijn vader moest, op enig moment, haar spullen stilletjes hebben weggegeven. Waar ik eigenlijk niet van op had moeten kijken. We waren nooit nostalgisch aangelegd geweest. Toen ik opgroeide hadden mijn tekeningen nooit een plekje op de koelkast gekregen, mijn ouders hadden nooit mijn oude rapporten liefdevol bewaard. Kleren waar ik uit was gegroeid werden weggegeven of kapotgescheurd om dienst te doen als poetslap. Boeken werden onmiddellijk aan de bibliotheek geschonken. We hielden gelijke tred met het heden, en gooiden ondertussen alles weg.

Dus was ik even van slag door het gevoel van verlies bij het zien van al die lege planken. Waar waren haar spullen terechtgekomen? Stella had misschien een of twee sari's meegenomen, de rest was waarschijnlijk naar een goed doel gegaan. Haar sieraden zaten waarschijnlijk in het kluisje bij de bank. Haar talkpoeder, haar Pond's crème, haar warboel van veiligheidsspelden, haar kam, ook allemaal weg. Er waren nog maar enkele dingen over: een stapeltje uitgelubberd, verkleurd ondergoed, een verknoopte bol trekkoorden en een verbleekte, gelamineerde foto van de twee afgoden in het dorp van haar voorouders, die Stella, met haar keurige gouden kruisje, niet had willen hebben, maar ook niet had durven weggoaien.

Ik gleeed met mijn hand over de verknoopte trekkoorden en de foto, en raakte ook even het stapeltje opgevouwen ondergoed aan, dat opzij gleeed. Ik wilde de kast net weer dichtdoen toen mijn oog op iets kleins en blekigs achter het omgevallen stapeltje viel. En nog voor ik het echt zag, wist ik al, door een of ander sluimerend instinct, wat het was. Ik stak mijn hand

uit, greep het beet, deed toen in één vloeiende beweging mijn vuist open en keek.

In mijn hand lag het ruwhouten figuurtje van een beest, met plompe pootjes en een onbestemde kop. Het hout was verweerd en glom van ouderdom, maar de kras van het mes die ik me herinnerde was duidelijk zichtbaar dwars over de buik, alsof het dier gewond was geraakt in een gevecht. Ik had het in geen jaren gezien, sinds mijn kinderjaren niet meer. Ik had eigenlijk gedacht dat het zoek was geraakt. Ik weet nog hoe verdrietig ik was geweest toen het houten beestje uit mijn kamer verdwenen was, hoe ik urenlang het hele huis door was gekropen. Had het al die tijd in mijn moeders kast gelegen? Hoe was het daar terechtgekomen?

Een moment lang dacht ik niets. Toen, heel geleidelijk, alsof ik mezelf zou pijnigen als ik te snel ging, begreep ik het. Het was hier niet bij toeval terechtgekomen. Mijn moeder had geweten dat het daar lag. Nee, niet geweten. Ze had het uit mijn kamer gestolen en hier verstópt.

Enkele maanden voor haar dood had mijn moeder me gebeld op de universiteit. Ze had destijds de gewoonte om op de raarste tijden te bellen, om middernacht of 's morgens heel vroeg. Die keer belde ze toen ik bijna in slaap was, na nog tot laat te hebben zitten blokken voor een tentamen van de volgende dag. Ik was moe en prikkelbaar, en om het nog erger te maken leek ze weinig te vertellen te hebben. Om haar weer snel te laten ophangen zei ik: 'Waarom ga je morgen niet lekker weg? Winkelen of zo.'

'Winkelen?' Ik kon de trage, spottende glimlach in haar stem horen.

'Of naar vrienden.'

'Een curieus idee. Alleen ben je blijkbaar vergeten dat ik die nooit heb gehad.'

'Dat is niet waar,' zei ik zonder nadenken.

'O nee?' Haar sarcasme, altijd het dodelijkst als het op zijn mildst was. 'Vertel eens dan.'

Ik wachtte even alvorens zijn naam uit te spreken. ‘En Bashir Ahmed dan? Was dat geen vriend?’

Het bleef stil aan haar kant. Ik wachtte tot ze antwoord zou geven, en had al spijt dat ik zijn naam had genoemd. Toen zei ze: ‘Weet je dat ik die helemaal vergeten was?’

‘Het is ook alweer even geleden,’ beaamde ik voorzichtig. ‘Waar denk je dat hij nu is?’

‘Ach, wie zal het zeggen. Waarschijnlijk weer terug in dat dorp waar hij het altijd over had.’

Snel daarna hing ze op. Eerlijk gezegd was ik opgelucht dat ze niet zo geïnteresseerd geweest was in Bashir Ahmed. Het was per slot van rekening alweer zeven jaar geleden dat we hem voor het laatst hadden gezien, en zeven jaar was ruim voldoende om te vergeten. Maar nu, met dat houten figuurtje in mijn zweterige hand, begreep ik dat ze, heel liefdevol, tegen me had gelogen.

Ze was niets vergeten.

Ik nam het figuurtje weer mee naar mijn kamer en zette het op mijn nachtkastje, precies op de plek waar mijn moeder het al die jaren geleden vandaan had gestolen. Terwijl ik de rest van de avond door de kamers van ons huis dwaalde, in boeken bladerde zonder iets te zien, tegenover mijn vader zat, het eten opat dat Stella eerder die dag had klaargemaakt, en de melancholische klanken van de trompet van Miles Davis uit de woonkamer kwamen aanzweven, dacht ik alleen nog aan dat houten beestje, dat naast mijn hoofdkussen stond, en voelde ik hoe er vanuit het niets een enorme, ondraaglijke vreugde in me losbarstte. Het geheim dat ik ooit met mijn moeder had gedeeld, was zomaar weer tot leven gewekt. Achteraf denk ik dat dat het moment moet zijn geweest waarop ik besloot hem te gaan zoeken.

Ik was zes toen hij voor de eerste keer langskwam, en ik herinner het me nog steeds. Hoe mijn moeder zich de hele week niet had bewogen, nog geen seconde. Hoe ze de ochtend ervoor had besloten dat haar lantana's ziek waren, op de een of